مجله علم سنجی کاسپین
Caspian Journal of Scientometrics

دانشگاه علوم پزشکی بابل، مجله علم سنجی کاسپین
سال اول، شماره اول، بهار و تابستان ۹۳، صفحه ۳۲-۲۸

Original Article
DOI: 10.22088/acadpub.BUMS.1.1.28

بررسی رشد کمی و کیفی تولیدات علمی ایران در زمینه علوم ورزشی: مطالعه ای در ISI

دریافت مقاله: ۹۲/۱۲/۵ پذیرش مقاله: ۹۳/۲/۲۸

مسعود یمینی‌فیروز (MA) [۱*]
سید محمد حسین رضوی (PhD) [۲]
سید عماد حسینی (PhD) [۳]
حسین ادبی فیروزجاه (MA) [٤]
حسین نریمانی (MA) [٥]

۱. دانشگاه شمال، آمل، ایران.
۲. دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.
۳. دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
۴. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران.
۵. کتابخانه مرکزی دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

*نویسنده مسئول: مسعود یمینی فیروز
آمل، بلوار آزادگان، ساختمان شورای شهر، مرکز پژوهش.

Email:
yamin_sport@yahoo.com

چکیده

سابقه و هدف: *امروزه سنجش و پایش علم در حوزه‌ها و موضوع‌های مختلف در مراکز و دانشگاه‌های گوناگون مورد توجه قرار گرفته است. هدف پژوهش حاضر، تعیین میزان رشد کمی و کیفی تولیدات علمی ایران در زمینه علوم ورزشی است.*

مواد و روش‌ها: *این پژوهش از نوع مطالعات علم سنجی است که با استفاده از شاخص های کمی و کیفی پایگاه ISI، به تحلیل مدارک علمی نمایه شده کشور ایران در زمینه علوم ورزشی از سال ۱۹۹۴ تا ۱۷ مارچ ۲۰۱۳ می پردازد. منبع گردآوری داده ها پایگاه ISI و جامعه آماری ۳۰۲ مدرک ثبت شده ایران در سال‌های مورد بررسی است. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار Excel استفاده شده است.*

یافته ها: *نتایج نشان داد پژوهشگران کشور ایران طی دوره مورد نظر، ۳۰۲ مدرک در این پایگاه منتشر کرده‌اند که تا هنگام این پژوهش ۱۵۱۵ بار مورد استناد قرار گرفت و شاخص h این حوزه علمی ۲۰ برآورد شده است. از ابتدای سال ۲۰۰۷ مقالات علمی ایران در حوزه علوم ورزشی روند رو به رشدی را طی نموده است. دانشگاه علوم پزشکی تهران با ۴۵ مدرک نمایه شده، دانشگاه آزاد اسلامی با ۴۲ مدرک و دانشگاه تهران با ۲۸ مدرک به ترتیب بیشترین تولیدات علمی این حوزه را منتشر نموده اند.*

نتیجه گیری: *با توجه به تعداد اساتید، پژوهشگران و دانشجویان این رشته می‌توان گفت تولیدات علمی ایران در حوزه علوم ورزشی از لحاظ کمی (۳۰۲ مدرک) در حد مطلوبی قرار ندارد ولی با توجه به شاخص اچ از لحاظ کیفی در حد قابل قبولی است.*

واژگان کلیدی: ***تولیدات علمی، ایران، علوم ورزشی، علم سنجی، ISI***

مقدمه

معیار تعیین جایگاه و اقتدار جهانی کشورها و اساس توسعه همه جانبه‌ی آنها، بر میزان تولید دانش و دستاوردهای پژوهشی و کاربردهای آن در ارتقاء سطح جهانی تکیه دارد. بنابراین اهمیت دادن به امر تحقیقات و افزایش فعالیت های پژوهشی در هرکشوری سبب توسعه و پیشرفت می گردد، و خودکفایی و استقلال واقعی را برای آن کشور به ارمغان می آورد(۱).

امروزه سنجش و پایش علم در حوزه ها و موضوعات مختلف در مراکز و دانشگاه های گوناگون به دلایل مختلف مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. علوم ورزشی از جمله این حوزه ها است که جایگاه و رتبه مهمی را برای خود در جهان پیدا کرده است.

جایگاه پژوهش در علوم ورزشی به دلیل گستردگی موضوعات و گرایش های گوناگون و ارتباط تنگاتنگ آن با سلامتی و کیفیت زندگی انسان ها، به اندازه ای مهم است که بخش قابل توجه ای از بودجه پژوهش اکثر کشورها را به خود اختصاص داده است. در ایران مطالعات علم سنجی با تکیه بر پایگاه استنادی ISI از سال ۱۳۷۵ آغاز شد(۲). تحقیقات مختلفی در حوزه‌ی علم سنجی انجام شده است ولی در زمینه حوزه علوم ورزشی تحقیق‌های بسیار کمی انجام شده است که از جمله می‌توان به تحقیقی با عنوان تولید علم جهان در حوزه تربیت بدنی و مدیریت ورزش با روش علم سنجی اشاره کرد که نتایج آن نشان داده شده در مقام ۳۵ جهان قرار دارد که ۰/۳۷ درصد علم جهان در حوزه تربیت بدنی و مدیریت ورزشی را تولید نموده است(۳).

همچنین در تحقیقی دیگر نتایج حاکی از آن بود که در طی سی سال (۲۰۰۹-۱۹۸۰)، تنها ۱۲۸ مدرک از ایران در این پایگاه راه یافته و همچنین ۴۸۴ مولف در تولید این آثار مشارکت داشته‌اند که ۳۴۴ نفر از آنان ایرانی و ۱۴۰ نفر خارجی بوده‌اند. بیشترین تحقیقات نیز به گرایش فیزیولوژی ورزش و زیرشاخهٔ سیستمهای انرژی تعلق داشته است(۴).

در حوزه های دیگر نیز تحقیقات گوناگونی انجام گرفته است برای نمونه، انصافی (منابع طبیعی)، زمانی و همکاران (کشاورزی و منابع طبیعی)، یوسفی و همکاران (ایمنی شناسی)، Adkins & Budd (کتابداری و اطلاع رسانی)، Patra، Li و همکاران (سلول های بنیادی) به این نتیجه دست یافتند که روند تولیدات علم این حوزه ها روند رو به رشدی داشته است(۶-۵، به نقل از ۱ و ۹-۷).

Archambault نیز در بررسی انتشارات علمی کشور های خاورمیانه در پایگاه های استنادی ISI پرداخت و مشخص شد که رشد انتشارات علمی منطقه خاورمیانه بسیار سریع بوده (حدود چهار برابر سریع تر از سطح جهانی)(۱۰). تربیت بدنی و علوم ورزشی یکی از حوزه های

[Downloaded from cjs.mubabol.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.24234710.1393.1.1.5.5]
[DOI: 10.22088/acadpub.BUMS.1.1.28]

[Downloaded from cjs.mubabol.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.24234710.1393.1.1.5.5]
[DOI: 10.22088/acadpub.BUMS.1.1.28]

علمی مهم جهان است که در تولید علمی این رشته به عنوان یک رشته نوپا و پر اهمیت در ابعاد مختف تحصیلی و زندگی باید مورد توجه قرار گیرد تا ضمن ارتقاء آگاهی پژوهشگران در این زمینه موجبات تکامل ایده-های علمی شده و مسیر گسترش تولید علمی این حوزه را هموارتر سازد. رشد و توسعه از یک سو و جذابیت فعالیت‌های ورزشی در بین آحاد مردم از سوی دیگر موجب گردیده است تا توجه همگان به این رشته معطوف گردد.

بنابراین از آنجا که ما از نظر تولید علمی در آغاز راه هستیم، نگرش مثبت و واقع بینانه به نتایج علم سنجی در ترغیب و تشویق پژوهشگران موثر است که می تواند موجب توجه جدی به مسائل پژوهش شود که خود رسیدن به جایگاه شایسته ایران را در بر خواهد داشت.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع مطالعات علم سنجی است که با استفاده از شاخص های کمی و کیفی پایگاه ISI، به تحلیل مدارک علمی حوزه علوم ورزشی نمایه شده کشور ایران از سال ۱۹۹۴ تا ۱۷ مارچ۲۰۱۳ پرداخته است. منبع گردآوری داده ها پایگاه ISI است.

جامعه آماری پژوهش حاضر را تعداد ۳۰۲ مدرک در حوزه‌ی علوم ورزشی تشکیل می‌دهد که توسط پژوهشگران ایرانی طی بازه‌ی زمانی موردنظر در پایگاه ISI نمایه شده است.

برای بازیابی اطلاعات کتاب‌شناختی مدارک مورد بررسی از راهبرد جستجوی زیر استفاده شده است:

Address= (Iran)
Refined by: Research Areas= (SPORT SCIENCES)
Timespan= All Years. Databases= SCI-EXPANDED, SSC

بعد از استخراج مدارک مربوطه و دریافت گزارش استنادی از پایگاه ISI، کلیه اطلاعات در کاربرگه مخصوص پژوهش وارد شده و با توجه به اهداف پژوهش در نرم افزار آماری Excel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

برای بررسی رشد کیفی مقالات نمایه شده ایران در حوزه ی علوم ورزشی از شاخص h استفاده گردید. نتایج نشان داد که میزان استناد تا تاریخ ۱۷ مارچ ۲۰۱۳، ۱۵۱۵ بار بوده است که ۴۹ مورد آن خود استنادی بوده است. میانگین استناد به هر مقاله نیز ۵/۰۲ برآورد گردید، بنابراین شاخص h مساوی است با ۲۰، یعنی بطور میانگین ۲۰ مقاله منتشر شده کشور ایران در این حوزه در ISI حداقل ۲۰ بار مورد استناد قرار گرفته است (جدول شماره ۱).

از لحاظ زمانی بیشترین مدارک مربوط به سالهای ۲۰۱۲ (۶۳ مدرک علمی) و ۲۰۱۰ (۵۷ مدرک علمی) و کمترین مدارک مربوط به سالهای ۱۹۹۳، ۱۹۹۵، ۱۹۹۶ و ۱۹۹۸ می باشد که هیچ مدرک علمی در این سال ها در پایگاه مربوطه ثبت نشده است (نمودار ۱)

جدول شماره۱. وضعیت استناد به مقالات نمایه شده ایران در حوزه علوم ورزشی در WOS طی سالهای ۲۰۱۳-۱۹۹٤

تعداد کل مدرک	تعداد کل استناد	خود استنادی	تعداد استناد بدون خود استنادی	میانگین	شاخصH
۳۰۲	۱۵۱۵	۴۹	۱۴۶۶	۵/۰۲	۲۰

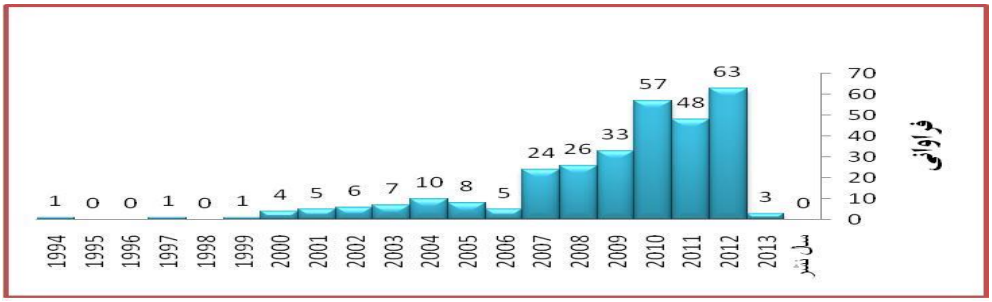

نمودار۱. توزیع فراوانی تولیدات علمی ایران در حوزه علوم ورزشی طی سال های مورد بررسی

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش تصویر کلی از تولیدات علمی کشور ایران در حوزه علوم ورزشی در پایگاه استنادی ISI ارائه نموده است. نتایج تحلیل استنادی از پایگاه استنادی ISI نشان داد که طی دوره ۲۰ ساله کل تولیدات علمی ایران در حوزه علوم ورزشی، ۳۰۲ مدرک است که از این تعداد ۲۵۳ (۸۳/۷۷٪) مورد، مقاله بوده است که بیشترین تولیدات نیز در سال ۲۰۱۲ منتشر شده است که نشان از رشد صعودی در مقایسه با سال های قبل بوده است و از دلایل آن می توان به افزایش تعداد دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی و ضرورت داشتن مقاله ISI در برخی از

دانشگاه ها اشاره کرد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش انصافی، زمانی و همکاران، جان محمدی، Adkins & Budd، Patra، Li و همکاران، Blinchon & Archambault مشابه بود است(۱و ۱۱-۵).

شاخص اچ ایران در این حوزه ۲۰ برآورد گردید، یعنی بطور میانگین ۲۰ مقاله منتشر شده در ISI حداقل ۲۰ بار مورد استناد قرار گرفته است. اما در سایر حوزه های علمی مانند دندانپزشکی (با h ۲۸) و ریاضی (با h ۵۶) میزان اچ بیشتر گزارش گردیده است. همچنین در حوزه اقتصاد و پرستاری میزان شاخص اچ به ترتیب ۱۷ و ۱۹ گزارش شد(۱۲).

بنابراین اگرچه باوجود تعداد استنادات و شاخص h بدست آمده تاحدودی می‌توان از لحاظ کیفی مقالات نمایه شده کشور ایران را در حوزه علوم ورزشی قابل قبول دانست اما از لحاظ کمی، تعداد مدارک نمایه شده در طول ۲۰ سال با توجه به تعداد اعضای هیئت علمی، محققین و دانشجویان حوزه ورزشی ایران، ناچیز است که این موضوع باید مورد توجه مسئولین پژوهشی و آموزشی کشور قرار گیرد. بطور کلی می توان این گونه نتیجه گیری کرد که تولید علم ایران در حوزه علوم ورزشی از سال ۲۰۰۷ رشد چشمگیری داشته است. لذا مسئولین امور باتوجه به یافته های این پژوهش باید همچنان در جهت افزایش تولید علم وارتقاء رتبه کشور ایران بکوشند و با بهره گرفتن از سیاست‌های تشویق، پژوهشگران را به چاپ مقاله در مجلاتی که توسط پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر نمایه می‌شود ترغیب نمایند.

از این رو برگزاری دوره های آموزشی مانند شیوه های نگارش مقالات علمی، روش تحقیق، آشنایی با پایگاه های اطلاعاتی، پیشنهاد می‌گردد. همچنین افزایش همکاری‌های علمی و استفاده از تجربیات دانشگاه های برتر ایران و جهان، افزایش بودجه های پژوهشی، تعیین اولویت‌های پژوهشی و تخصیص بودجه‌های مناسب در حوزه های علوم ورزشی از دیگر پیشنهاداتی است که می‌توان ارائه نمود.

[Downloaded from cjs.mubabol.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.24234710.1393.1.1.5.5]
[DOI: 10.22088/acadpub.BUMS.1.1.28]

References

1. Adkins D, Budd J. Scholarly Productivity of US LIS faculty. Library & Information Science Research, 2006; 28(3): 374-389.
2. Haghighi M. Application of citations in scientific writing. Journal of Psychology& Education, 2002; 32(2):.215-232. [In Persian]
3. Yamini Firuoz M, Yaminfirooz M, Hosseini SE, Salar S. World production of knowledge in the field of physical education and sport management science survey methods. Presented at the Eighth International Congress of Sports Medicine in Iran. Isfahan University of Medical Sciences, 13 to 15 April 2011. [In Persian]
4. Rezai sofi M, Frahani A, Asadi H, khasseh A, Ramezaninejad R. Qualitative analysis of the scientific output of Iran's physical education and sports science in international journals. J of Sport Management, Tehran University, 2011; 8(12); 107-124.
Available at: http://www.ensani.ir/storage/Files/20121212131102-9569-16.pdf. [In Persian]
5. Ensafi S. Study of Faculty of scientific production status of natural resources (forest and pasture) in the years 1989-1997. J Book. 1999; 40: 78-115. [In Persian]
6. Zamani GH, Azizi Khalkhili T, Hayati D. The progress of science in the fields of agriculture and natural resources: the study of feasibility. Iranian J of Agricultural Extension and Education, 2009; 4(1): 25-33. [In Persian]
7. Janmohammadi N, Yaminfirooz M, Nooshinfard F. Iran's Scientific Production in Orthopaedic Field: A Scientometric Study. Iranian J of Orthopaedic Surgery. 2012; 10(2):81-6. [In Persian]
8. Patra S, Prakash Ch. HIV/AIDS research in India: A bibliometric study. Library & Information Science Research, 2007; 29(1); 124-34.
9. Li Ling L, Guohua D, Nan F, et al. Global stem cell research trend: Bibliometric analysis as a tool for mapping of trends from 1991 to 2006. Scientometrics, 2009; 80(1): 39-58.
10. Archambault E. 30 years in science: secular movements in knowledge creation. Canada; USA: Science-Matrix Inc, 2010; 10(12): 211-20.
11. Blinchon I, Ramos JM, Bellver V. Scientific production in bioethics in spain through medlin. Gac saint, 2007; 21(5): 408-11.
12. SCImago [Internet]. SJR—SCImago Journal & Country Rank. [Cited 2014 Feb 16]. Available at: http://www.scimagojr.com

[Downloaded from cjs.mubabol.ac.ir on 2026-11-14]
[DOR: 20.1001.1.24234710.1393.1.1.5.5]
[DOI: 10.22088/acadpub.BUMS.1.1.28]

Babol Uni of Med Sciences

Original Article

Caspian Journal of Scientometrics. 2014; 1(1): 28-32

DOI: 10.22088/acadpub.BUMS.1.1.28

Survey of qualitative and quantitative growth of Iran scientific production in the sport sciences field: A study in ISI

Received: 24 Feb 2014 Accepted: 18 May 2014

Yaminifirouz M (MA) [1*]
Razavi SMH (PhD) [2]
Hosseini SE (PhD) [3]
Adabi Firozjah H (MA) [4]
Narimani H (MA) [5]

1. Shomal University, Amol, Iran.
2. Mazandaran Universiry, Babolsar, Iran.
3. Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
4. Institute of Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran.
5. Main Library, Mazandaran University, Babolsar, Iran.

Corresponding Author:
Yaminifirouz M
Center for Research, council, Azadegan Boulevard, Amol, Iran.

Email:
yamin_sport@yahoo.com

Abstract

Background and aim: *today, the measuring and monitoring of science in different fields and issues are considered in different centers and universities.*

This study aimed at determining the qualitative and quantitative growth of scientific production in the field of sport sciences.

Material and methods: *This research was a Scientometric study which analyzed the indexed scientific papers in Iran from 1994 to 17 March 2013 in the field of Sport Sciences by using qualitative and quantitative indices of (ISI) database. Data capture source, ISI base and 302 samples of recorded degrees in Iran were investigated in above years. The data were analyzed by Excel software.*

Findings: *Results showed that the Iranian researchers published 302 degrees in this base from 1994 to 17 March 2013, which were referable in 1515 cases up to now and the h index in this scientific field was estimated 20. Scientific papers in the field of sport sciences have had the growth process since 2007. The highest scientific production has been in Tehran University of Medical Sciences with indexed degrees, Islamic Azad University of Tehran University with 42 degrees and 28 degrees, respectively.*

Conclusions: *Given the number of professors, researchers and students We can say that scientific publications in the field of sports science In terms of quantitative (302 document) is not optimal But according to the h index is said to be optimal in terms of quality.*

Keywords: ***Scientific production, Iran, Sport sciences, Scientometrics, ISI***

[Downloaded from cjs.mubabol.ac.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.24234710.1393.1.1.5.5]

[DOI: 10.22088/acadpub.BUMS.1.1.28]